

Bijlage 4

Quicksan archeologie

Quicksan Archeologie

Reuselhof 1-29, Moergestel

Gemeente Oisterwijk

In opdracht van : AGEL Adviseurs
Auteur : drs. M. Horn
Redactie : dr. A.W.E. Wilbers
Projectnummer : 27620311
Versie : 1.1

© Noordwijk, maart 2011

INHOUDSOPGAVE:

1. INLEIDING	3
1.1. Aanleiding	3
1.2. Doel en vraagstelling van het onderzoek	3
1.3. Ligging van het plangebied	3
1.4. Werkwijze	4
2. QUICKSCAN	5
2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap	5
2.2. Geomorfologie en bodem	5
2.3. Archeologische en historische waarden	5
3. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	7
3.1. Conclusies	7
3.2. Aanbevelingen	7
LITERATUUR	8
BIJLAGEN	
1. Periodentabel	

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In opdracht van AGEL Adviseurs heeft archeologisch onderzoeksbureau Becker & Van de Graaf een archeologische quickscan uitgevoerd voor een plangebied aan de Reuselhof 1 t/m 29 in Moergestel, gemeente Oisterwijk. Aanleiding voor dit onderzoek is de geplande sloop van de bestaande bebouwing en de daaropvolgende aanleg van nieuwbouw. Graafwerkzaamheden ten behoeve van deze ontwikkeling zullen zorgen voor een verstoring van de ondergrond tot op onbekende diepte. Er zal daarom rekening worden gehouden met een maximale verstoringdiepte van 2,0 m –mv. Hierbij is de kans aanwezig dat eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord dan wel vernietigd zullen worden. Verstoringen door eventuele werkzaamheden ten gevolge van heiwerkzaamheden zijn niet binnen deze quickscan beschouwd.

1.2. Doel en vraagstelling van het onderzoek

Een quickscan is een beperkt bureauonderzoek en heeft tot doel om in een vroeg stadium van de planvorming een inschatting te geven of, in hoeverre en op welke manier archeologisch onderzoek noodzakelijk zal zijn alvorens graafwerkzaamheden plaats gaan vinden in het kader van de planvorming. Deze quickscan kan niet beschouwd worden als een onderdeel van een inventariserend archeologisch onderzoek.

1.3. Ligging van het plangebied

Het plangebied ligt aan de Reuselhof 1-29 te Moergestel, gemeente Oisterwijk (Figuur 1). Het plangebied ligt ten oosten van een beek en ten zuiden van grasland. Ten westen van het plangebied ligt de straat Oostelvoortjes en ten zuiden de straat Hofakker. Het terrein is 12.000 m² groot.

Figuur 1: De ligging van het plangebied op een luchtfoto (bron: Google Maps 2008) Het plangebied is rood omkaderd.

1.4. Werkwijze

Bij het opstellen van deze quickscan is gebruik gemaakt van de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) van de provincie Noord-Brabant en van de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), de archeologische monumentenkaart (AMK) en ARCHIS-II van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Ook is aanvullende informatie verkregen uit beschikbaar historisch kaartmateriaal, waaronder het kadastrale minuutplan uit begin 19^e eeuw en een topografische kaart van 1983 (watwaswaar.nl).

Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap zijn onder andere de bodemkaart en de geomorfologische kaarten van Nederland gebruikt (Stichting voor Bodemkartering 1984; Stichting voor Bodemkartering/Rijks Geologische Dienst 1977). Deze gegevens zijn aangevuld met relevante informatie uit beschikbare achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst).

Voor de in deze quickscan gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar bijlage 1.

2. Quicksan

2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap

Het plangebied ligt in het zuidelijk zandgebied, in de Centrale Slenk of Roerdalslenk, een laaggelegen gebied dat ligt tussen de Peelhorst (grofweg de lijn Roermond-Deurne-Uden-Lith) en de Kempenhorst (grofweg de lijn Luyksgestel-Gilze en Rijen-Oosterhout). Deze laagte is ontstaan door tektonische krachten waarbij de horsten omhoog worden gedrukt terwijl tegelijkertijd het tussenliggende gebied (de slenk) daalt (Berendsen 2005; De Mulder et al. 2003). De slenk is sinds het Vroeg-Tertiair (ongeveer 65 miljoen jaar geleden) opgevuld met een pakket van voornamelijk riviersediment (Formatie van Sterksel). Vanaf het Midden-Pleistoceen (ongeveer 850.000 jaar geleden) stroomden de Rijn en Maas niet meer door de Centrale Slenk en kon er door de wind een sedimentpakket worden afgezet van ongeveer 35 m dik (Schokker 2003). De bovenste meters van het pakket bestaan voornamelijk uit zanden die door de wind zijn afgezet gedurende het Weichselien (120.000 tot 10.000 jaar geleden). Dit zogenaamde dekzand is opgewaaid uit het destijds droge en kale landschap van Nederland en het Noordzeebekken. De afzetting van het dekzand gebeurde in verschillende fasen, waarbij in tijden van verminderde aanvoer bodemvorming kon optreden. Tevens komen in de slenk kleine beekdalen voor waarin kleiige sedimenten werden afgezet of hier en daar veen ontstond. Zo ligt direct ten westen van het plangebied de beek de Reusel.

In de periode tussen ongeveer 40.000 en 30.000 jaar geleden (een minder koude periode van het Weichselien, de Hengelo en Denekamp interstadialen) was in grote delen van de slenk een vochtig open landschap aanwezig met permafrost condities (Schokker 2003). Doordat het maaiveld ook vaak vochtig was vanwege een relatief hoge grondwaterstand werd zelfs het fijnste door de wind verplaatste materiaal ingevangen en afgezet, waardoor uiteindelijk een 1 tot 2 m dikke laag leem kon ontstaan. Deze leemlaag staat bekend als het laagpakket van Liempde (onderdeel van de formatie van Boxtel; Schokker 2003; Schokker *et al.* 2003) maar wordt ook wel Brabantse leem genoemd. Tussen 30.000 en 10.000 jaar geleden is er op de leemlagen, in verschillende fasen, nog een dik pakket dekzand afgezet (Formatie van Boxtel). Vooral in de laatste fasen van het Weichselien (Vroege- en Late-Dryas, respectievelijk ca. 12.000-11.000 en 10.700- 10.000 jaar geleden) is het dekzand door de wind opgeblazen in grote zuidwest – noordoost lopende dekzandruggen.

De vorming van de dekzandruggen vond plaats door het proces van wegstuiven en afzetten van zand op verschillende delen van het landschap. Dit wegstuiven was mogelijk omdat bij het vrijwel ontbreken van vegetatie door het koude klimaat de wind vrij spel had. Gedurende het Holoceen (vanaf 10.000 jaar geleden) is lokaal op deze dekzandruggen het zand door ontbossing weer mobiel geworden en zijn uitgestrekte stuifzandgebieden ontstaan (Berendsen 2005; Mulder *et al.* 2003).

2.2. Geomorfologie en bodem

Het plangebied is op de geomorfologische kaart gekarteerd als een beekdalbodem, zonder veen en relatief laaggelegen (kaartcode 2R5, Stichting voor Bodemkartering / Rijks Geologische Dienst 1977). Op de bodemkaart is het plangebied gekarteerd als een associatie van lage enkeerdgronden en beekeerdgronden, beide bestaande uit lemig fijn zand (kaartcode EZg23/pZg23, Stichting voor Bodemkartering 1984).

2.3. Archeologische en historische waarden

Uit de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) van de provincie Noord-Brabant blijkt dat voor het plangebied een hoge / middelhoge archeologische verwachting geldt. Het plangebied staat op de IKAW aangegeven als een gebied met een hoge trefkans voor archeologische waarden. Deze waarderingen zijn waarschijnlijk gebaseerd op de mogelijke ligging op enkeerdgronden.

Binnen de contouren van het plangebied hebben geen eerdere onderzoeken plaatsgevonden en zijn geen waarnemingen en vondstmeldingen bekend. Ook ligt het plangebied op de Archeologische Monumenten Kaart (AMK) niet binnen een monument. In de directe omgeving van het plangebied zijn

enkele onderzoeksmeldingen gedaan van bureauonderzoeken en booronderzoeken waarbij geen verder archeologisch vervolgonderzoek geadviseerd is. Één onderzoeksmelding (nr. 28367) ligt direct ten zuiden van het plangebied en betreft een archeologisch bureauonderzoek voor een terrein direct langs de beek de Reusel. Vanwege het feit dat de zuidzijde van dit terrein grenst aan een belangrijke historische doorgang en oversteek van de beek de Reusel (de Oirschotseweg) is er een middelhoge verwachting op het aantreffen van voordes (en bijvoorbeeld daarbij te verwachten bruggen) en rituele deposities in het beekdal aldaar. Het plangebied zelf ligt wat verder verwijderd van de Oirschotseweg waardoor de verwachting op dit soort sporen laag is.

Zoals gezegd kunnen binnen het plangebied lage enkeerdgronden aanwezig zijn. Deze enkeerdgronden kunnen bestaan uit een humeus plaggendek dat op het land is opgebracht ten behoeve van de akkerbouw. Gezien de ligging in een beekdalbodem is de verwachting op sporen van bewoning in het plangebied echter laag: de omstandigheden waren hier te nat voor. Op het kadastrale minuutplan uit 1811-1832 is binnen het plangebied geen bebouwing aanwezig en is het terrein in gebruik als hooiland. Het plangebied blijft ook na 1811-1832 in gebruik als hooiland of weiland tot op een topografische kaart uit 1983 de eerste structuren verschijnen binnen het plangebied.

3. Conclusies en aanbevelingen

3.1. Conclusies

Op basis van de uitgevoerde quickscan kan geconcludeerd worden dat de verwachting op het aantreffen van archeologische waarden binnen de grenzen van het plangebied laag is. Dit is voornamelijk vanwege het feit dat het plangebied geomorfologisch gezien binnen een beekdalbodem valt. De verwachting op sporen van bewoning is hier laag. Daarnaast ligt het plangebied niet nabij mogelijke voordes waar men archeologische resten in de vorm van bruggen kan verwachten. Het ligt ook niet nabij belangrijke archeologische vindplaatsen, waardoor de kans op het vinden van daaraan gerelateerde archeologische resten ook laag is.

3.2. Aanbevelingen

Voor het plangebied geldt een lage verwachting. Op basis van de quickscan wordt aanbevolen om geen archeologisch onderzoek uit te laten voeren in het plangebied.

Becker & Van de Graaf wil er wel op wijzen dat indien er bij graafwerkzaamheden toch archeologische waarden worden aangetroffen deze conform de Monumentenwet 1988, artikel 53, bij het Rijk gemeld dienen te worden.

Literatuur

ANWB, 2005: ANWB Topografische Atlas Noord-Brabant 1:25000, Den Haag.

Berendsen, H.J.A., 20053 (1997): Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's, Assen.

Kadaster, 1832: Oorspronkelijke aanwijzende tafel der grondeigenaren en der ongebouwde en gebouwde vaste eigendommen benevens van derzelve inhouds-grootte, klassering en belastbaar inkomen, volgens het kadaster. Kadastrale gegevens (OAT-gegevens) behorende bij de minuutplannen van gemeente Moergestel, sectie B, blad 01 (<http://watwaswaar.nl>).

Mulder, E.F.J. de/ M.C. Geluk/ I.L. Ritsema/ W.E. Westerhoff/ T.E. Wong, 2003: De ondergrond van Nederland, Groningen/Houten.

Schokker, J., 2003: 'Patterns and processes in a Pleistocene fluvio-aeolian environment. Roer Valley Graben, south-eastern Netherlands', in: Nederlandse Geografische Studies 314.

Schokker, J., F.D. de Lang, H.J.T. Weerts en C. den Otter, 2003: Formatie van Boxtel. Beschrijving lithostratigrafische eenheid. Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO, Utrecht. www.nitg.tno.nl

Stichting voor Bodemkartering / Rijks Geologische Dienst, 1977: Geomorfologische kaart van Nederland, 1:50.000, 51 Eindhoven, Wageningen / Haarlem.

Stichting voor Bodemkartering, 1984: Bodemkaart van Nederland, 1:50.000, blad 51 West Eindhoven, Wageningen.

Bijlage 1: Periodentabel

